

Határozatok Tára

C-176/19. P. sz. ügy

**Európai Bizottság
kontra
Servier SAS és társai**

A Bíróság ítélete (első tanács), 2024. június 27.

„Fellebbezés – Verseny – Gyógyszerkészítmények – A perindopril piaca – EUMSZ 101. cikk – Kartellek – Piacfelosztás – Potenciális verseny – Cél általi versenykorlátozás – A perindopril generikus változatai piacra lépésének késleltetésére irányuló stratégia – Szabadalmi jogvitát egyezség útján rendező megállapodás – Szabadalomhasznosítási megállapodás – Technológiaátruházási és -licenciamegállapodás – EUMSZ 102. cikk – Érintett piac – Erőfölénnyel való visszaélés”

1. *Fellebbezés – Jogalapok – A tények és bizonyítékok téves értékelése – Elfogadhatatlanság – A tények és a bizonyítékok értékelésének a Bíróság általi felülvizsgálata – Kizártság, kivéve az elferdítés esetét – A jogvita tényállása jogi minősítésének a Bíróság általi felülvizsgálata – Megengedhetőség*
(EUMSZ 256. cikk, (1) bekezdés; a Bíróság alapokmánya, 58. cikk, első bekezdés)

(lásd: 69–75. pont)

2. *Fellebbezés – Jogalapok – A Törvényszék előtt felhozott jogalapok és érvek egyszerű megisméltése – Elfogadhatatlanság – Az uniós jog Törvényszék általi értelmezésének vagy alkalmazásának vitatása – Elfogadhatóság*
(EUMSZ 256. cikk; a Bíróság alapokmánya, 58. cikk, első bekezdés; a Bíróság eljárási szabályzata, 168. cikk, (1) bekezdés, d) pont, és 169. cikk, (2) bekezdés)

(lásd: 77–79. pont)

3. *Kartellek – Versenytorzítás – Értékelési szempontok – Vállalkozás potenciális versenytársnak minősülése – Valós és konkrét piacrалépesi lehetőségek – Szempontok – A vállalkozás határozott szándéka és önálló képessége arra, hogy az érintett piacra lépjen – Leküzdhetetlen akadály hiánya – Értékelés – Originális gyógyszert vagy annak valamely előállítási eljárását oltalmazó szabadalmak fennállása – Valamely generikusgyógyszer-gyártónak a szabadalmi jogosult originális gyártó potenciális versenytársának minősítése*
(EUMSZ 101. cikk)

(lásd: 91., 92., 100–103., 130–135., 425., 427–440. pont)

4. *Kartellek – Versenytorzítás – Szabadalmi jogvitát egyezség útján rendező megállapodás és szabadalomhasznosítási megállapodás – Az originálisgyógyszer-gyártó és egy generikusgyógyszer-gyártó által kötött megállapodások – Olyan kikötéseket tartalmazó megállapodások, amelyek értelmében a generikus gyártó bizonyos piacokon nem vitatja a szabadalmakat, és nem forgalmaz termékeket – Cél általi korlátozásnak minősítés – Szempontok – A megállapodásoknak az érintett piacon fennálló versenyre való károosságának foka – Az érintett megállapodások tartalmára, létrejöttére, valamint jogi és gazdasági hátterére tekintettel történő értékelés – A versenyellenes magatartás versenyre gyakorolt hatásai vizsgálatának szükségessége – Hiány – Olyan érintett vállalkozások, amelyek a verseny akadályozására, korlátozására vagy torzítására irányuló szándék nélkül jártak el – Nem döntő körülmények*
(EUMSZ 101. cikk, (1) bekezdés)

(lásd: 93–96., 104–108., 174–184., 196–200., 223–226., 236–244. pont)

5. *Kartellek – Versenytorzítás – Értékelési szempontok – Versenyellenes cél – A piacok felosztására irányuló megállapodások – Cél általi jogsértés – A piacok átjárhatatlan felosztásának hiánya – A relevancia hiánya*
(EUMSZ 101. cikk, (1) bekezdés)

(lásd: 97., 215–219. pont)

6. *Fellebbezés – Jogalapok – A megtámadott ítélet rendelkező részére kiható indokolás vitatása – Hatásos jogalap*
(EUMSZ 256. cikk, (1) bekezdés; a Bíróság alapokmánya, 58. cikk, első bekezdés)

(lásd: 111–120. pont)

7. *Fellebbezés – Jogalapok – A tények és bizonyítékok téves értékelése – Elfogadhatatlanság – A tények és a bizonyítékok értékelésének a Bíróság általi felülvizsgálata – Kizártság, kivéve az elferdítés esetét – A bizonyítékok elferdítésére alapított jogalap – Törvényszék, amely a bizonyítékokat a szövegükkel nyilvánvalóan ellentétesen értelmezte*
(EUMSZ 256. cikk, (1) bekezdés; a Bíróság alapokmánya, 58. cikk, első bekezdés)

(lásd: 145–154., 230–232. pont)

8. *Verseny – Közigazgatási eljárás – Jogsértést megállapító bizottsági határozat – Bizonyítási mód – Valószínűsítő körülmények csoportjának igénybevétele – Az egyenként vizsgált valószínűsítő körülmények bizonyító erejének megkövetelt szintje – Valószínűsítő körülmények csoportja összességében való értékelésének megengedhetősége – A versenyellenes megállapodások tartalmának a Bizottság rendelkezésére állása – Hatás hiánya*
(EUMSZ 101. cikk, (1) bekezdés)

(lásd: 271–276. pont)

9. *Kartellek – Versenytorzítás – Értékelési szempontok – A cél általi és a hatás általi korlátozások megkülönböztetése – Cél általi korlátozás – Elegendő károssági fok – Értékelés – A jogsértés földrajzi hatálya alá nem tartozó piacokon kifejtett versenytámogató hatások relevanciájának hiánya*
(EUMSZ 101. cikk, (1) bekezdés)

(lásd: 288–290., 452., 453., 489. pont)

10. *Kartellek – Versenytorzítás – Értékelési szempontok – A cél általi és a hatás általi korlátozások megkülönböztetése – Hatás általi korlátozás – A vitatott megállapodás hiányában fennálló verseny vizsgálata – A tényleges és potenciális verseny figyelembevétele – Az originális gyártó és egy generikus gyógyszereket gyártó vállalkozás által kötött, szabadalmi jogvitát egyezség útján rendező megállapodás – A Bizottság azon kötelezettsége, hogy állapítsa meg azt a lehetséges versenyhelyzetet, amely az érintett termék piacain az egyezség hiányában állna fenn – Reális és hihető kontrafaktuális forgatókönyv felállítása – A megfigyelt helyzet és a kontrafaktuális forgatókönyv vonatkozásában azonos időbeli viszonyítási pont szükségessége – Kontrafaktuális forgatókönyv, amely nem alapulhat a megállapodás megkötésének időpontja utáni eseményeken – Kontrafaktuális forgatókönyv, amelynek meg kell állapítania a generikus gyógyszereket gyártó vállalkozás reális magatartási lehetőségeit*
(EUMSZ 101. cikk, (1) bekezdés)

(lásd: 338–356., 482–486. pont)

11. *Erőfölény – Az érintett piac – Meghatározás – Szempontok – Gyógyszerkészítmények – Felcserélhetőség – Értékelési szempontok – A gyógyszerkészítmény keresletének az ugyanazon terápiás javallatra szánt más termékek árának változásaihoz viszonyított rugalmassága*
(EUMSZ 102. cikk)

(lásd: 381–390. pont)

12. *Fellebbezés – Megalapozottnak ítélt fellebbezés – Az ügy fellebbviteli bíróság általi, érdemben való eldöntése – Feltétel – Ügy, amelynek érdemben való eldöntését a per állása megengedi – Hiány – Az ügynek a Törvényszék elé történő visszautalása – Az ügy eltérő összetételű ítélkező testület elé történő visszautalására vonatkozó kötelezettség – Hiány*
(EUMSZ 256. cikk, (1) bekezdés; a Bíróság alapokmánya, 58. cikk, első bekezdés; a Törvényszék eljárási szabályzata, 216. cikk, (1) bekezdés)

(lásd: 417. pont)

13. *Kartellek – Versenytorzítás – Szabadalmi jogvitát egyezség útján rendező megállapodás és szabadalomhasznosítási megállapodás – Az originálisgyógyszer-gyártó és egy generikusgyógyszer-gyártó által kötött megállapodások – Olyan kikötéseket tartalmazó megállapodások, amelyek értelmében a generikus gyártó bizonyos piacokon nem vitatja a szabadalmakat, és nem forgalmaz termékeket – Olyan licenciatartásban álló ellentételezés, amely feljogosítja a generikus gyártót arra, hogy az érintett gyógyszert a fő*

piacain forgalmazza – A versenyt a céljuk által korlátozó piacfelosztó megállapodásoknak minősítés – Szempontok – A licencianyújtás arra ösztönző hatása, hogy a generikus gyártó lemondjon arról, hogy termékét az originális gyártónak fenntartott piacokon forgalmazza (EUMSZ 101. cikk, (1) bekezdés)

(lásd: 447–473. pont)

Összefoglalás

A Bíróság helyt ad az Európai Bizottság által a Törvényszék azon két ítéletével¹ szemben benyújtott fellebbezéseknek, amelyek részben megsemmisítették azt a határozatot, amelyben a Bizottság kartellek fennállását és erőfölénnyel való visszaélést állapított meg a perindopril gyógyszerkészítmény piacán, és az érintett gyógyszergyártókkal szemben bírságokat szabott ki.² Ennek során a Bíróság egyértelművé teszi az egyrészt a gyógyszergyártóknak a gyógyszerágazatban felmerülő valódi szabadalmi jogviták egyezség útján történő rendezését célzó jogszerű lépései, másrészt azon megállapodások közötti választóvonalat, amelyek a szabadalmi jogviták egyezség útján történő rendezésének leple alatt jogellenesen felosztják valamely gyógyszerkészítmény piacát.

A Servier gyógyszeripari csoport, amelynek anyavállalata, a Servier SAS Franciaországban rendelkezik székhellyel (a továbbiakban külön-külön vagy együtt: Servier), kifejlesztette a perindopril, amely az angiotenzin-konvertáló enzimet gátlók osztályába tartozó, a szív- és érrendszeri megbetegedések kezelésére szánt gyógyszer, amelyet elsősorban magas vérnyomás és szívelégtelenség ellen alkalmaznak. A perindopril molekulájára vonatkozó, az Európai Szabadalmi Hivatalhoz (ESZH) 1981-ben bejelentett szabadalom a 2000-es években járt le.

A perindopril gyógyszerhatóanyaga egy só, az erbumin formájában jelenik meg. 1988-ban a Servier az említett hatóanyag előállítási eljárásaira vonatkozóan több szabadalmat is bejelentett az ESZH-nak, amelyek 2008. szeptember 16-án jártak le.

A Servier 2001-ben a perindoprilra és annak előállítási eljárására vonatkozóan új szabadalmat jelentett be az ESZH-nak, amelyet 2004-ben adtak meg (a továbbiakban: 947. sz. szabadalom). A Servier ezenkívül több tagállamban is kapott a 947. sz. szabadalomnak megfelelő nemzeti szabadalmakat azt megelőzően, hogy e tagállamok az európai szabadalmak megadásáról szóló egyezmény részes feleivé váltak volna.

2003-tól kezdődően a Servier és a perindopril valamely generikus változatának forgalmazására készülő generikusgyógyszer-gyártók között több jogvita is folyamatban volt. Ebben az összefüggésben tíz generikus gyártó felszólalt a 947. sz. szabadalommal szemben az ESZH előtt, amelynek műszaki fellebbezési tanácsa 2009 májusában megvonta a vitatott szabadalmat. Több generikusgyógyszer-gyártó egyes nemzeti bíróságok előtt is vitatta a 947. sz. szabadalom érvényességét. A Servier a maga részéről bitorlási kereseteket, valamint ideiglenes intézkedések iránti kérelmeket nyújtott be a szóban forgó generikusgyógyszer-gyártókkal, többek között a szlovén KRKA, tovarna zdravil, d.d. társasággal (a továbbiakban: Krka) szemben.

¹ 2018. december 12-i Servier és társai kontra Bizottság ítélet (T-691/14, EU:T:2018:922) és Krka kontra Bizottság ítélet (T-684/14, EU:T:2018:918) (a továbbiakban együtt: megtámadott ítéletek).

² Az [EUMSZ] 101. és [EUMSZ] 102. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39612 – „perindopril [Servier]” ügy) 2014. július 9-én hozott C(2014) 4955 final bizottsági határozat (a továbbiakban: vitatott határozat).

Az említett jogviták lezárása érdekében a Servier 2005 és 2007 között több generikus gyártóval is egyezséget kötött. A Servier így a Krkával a 947. sz. szabadalomra és az azzal egyenértékű nemzeti szabadalmakra vonatkozó jogvitát egyezség útján rendező megállapodást, továbbá licenciamegállapodást, valamint egy átruházási és licenciamegállapodást (a továbbiakban: Krka megállapodások) kötött. E megállapodások valamennyi olyan államra kiterjedtek, amelyek a tényállás idején az Európai Unió tagjai voltak, valamint a Krka fő piacait jelentő, Unión kívüli államokra is.

A Bizottság szerint a Servier és a Krka e megállapodásokat azzal a jogellenes céllal kötötte, hogy az érintett országok területét olyan két befolyási övezetre osszák fel, amelyek az egyik, illetve a másik vállalkozás fő piacait foglalták magukban, és amelyekben belül e vállalkozások úgy gyakorolhatták tevékenységeiket, hogy a Servier biztos lehetett abban, hogy nem szenved el a Krka részéről az e megállapodásokból eredő korlátokat meghaladó versenynyomást, a Krka pedig abban, hogy nem fenyegeti annak a kockázata, hogy a Servier bitorlás miatt eljárást indít vele szemben.

2014. július 9-i határozatában³ a Bizottság megállapította, hogy a Servier által a Krkával és a többi generikus gyártóval kötött megállapodások az EUMSZ 101. cikk által tiltott versenykorlátozásoknak minősülnek. Megállapította továbbá, hogy a Servier megsértette az EUMSZ 102. cikket azáltal, hogy olyan kizárásra irányuló stratégiát dolgozott ki és valósított meg, amely a perindopril és az e gyógyszer hatóanyagára vonatkozó technológia piacára terjedt ki Franciaországban, Hollandiában, Lengyelországban és az Egyesült Királyságban.

Így a Bizottság az EUMSZ 101. cikkbe ütköző jogsértések miatt összesen 289 727 200 euró összegű bírságokat szabott ki a Servier-vel szemben, ebből 37 661 800 eurót a Krka megállapodásokban való részvétele miatt, valamint 41 270 000 euró bírságot az EUMSZ 102. cikk megsértése miatt. A Krkával szemben az EUMSZ 101. cikk megsértése miatt tízmillió euró bírságot szabott ki.

A Servier és a Krka által benyújtott keresetek alapján eljáró Törvényszék megállapította, hogy a Bizottság tévesen alkalmazta a jogot, amikor a Krka megállapodásokat anélkül minősítette az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésébe ütköző jogsértésnek, hogy bizonyította volna cél általi vagy hatás általi versenykorlátozás fennállását. Az EUMSZ 102. cikk Servier-nek felrótt megsértését illetően a Törvényszék megállapította, hogy a perindopril piacának a Bizottság általi meghatározása olyan értékelési hibákat tartalmaz, amelyek érvénytelenné teszik a Bizottságnak a Servier érintett piacon fennálló erőfölényére vonatkozó megállapításait.

Következésképpen a Törvényszék a 2018. december 12-én kihirdetett két ítéletében⁴ a vitatott határozatot megsemmisítette annyiban, amennyiben az a Krka megállapodásokkal összefüggésben megállapítja az EUMSZ 101. cikk megsértését, továbbá az EUMSZ 102. cikk megsértését, valamint törölte a Servier-vel, illetve a Krkával szemben e jogsértések miatt kiszabott bírságokat.

A Bizottság a Törvényszék ezen ítéleteivel szemben két fellebbezést nyújtott be a Bírósághoz.

A Bíróság álláspontja

Az EUMSZ 101. cikkbe ütköző jogsértésről

³ Lásd a 2. lábjegyzetet.

⁴ Lásd az 1. lábjegyzetet.

A. A Servier és a Krka közötti potenciális verseny fennállása

A Bíróság elsősorban a Bizottság azon kifogásait vizsgálja meg, amelyek a potenciális verseny fogalmának a Törvényszék általi téves értelmezésén és alkalmazásán alapulnak.

Előzetesen a Bíróság rámutat arra, hogy a vállalkozások közötti horizontális együttműködési megállapodások formájában megvalósuló összejátszásra irányuló magatartások – mint például a Krka megállapodások – EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésére tekintettel történő vizsgálata céljából első lépésben azt kell meghatározni, hogy e magatartásokat a verseny akár csak potenciális versenyhelyzetben lévő vállalkozások általi korlátozásának lehet-e minősíteni. Amennyiben ez a helyzet, második lépésben azt kell megvizsgálni, hogy az említett magatartások a gazdasági jellemzőikre tekintettel cél általi versenykorlátozásnak minősíthetők-e. Amennyiben az említett magatartások versenyellenes célja nem bizonyított, meg kell vizsgálni azok hatásait.

Ennek tisztázását követően a Bíróság hatásosnak nyilvánítja a potenciális verseny fogalmának téves értelmezésére és alkalmazására alapított kifogásokat, mivel a Törvényszék megvizsgálta a vitatott határozatnak a Krka és a Servier közötti potenciális verseny kérdésére vonatkozó több preambulumbekendését, valamint az ez utóbbi vállalkozás által e tekintetben felhozott egyes kifogásokat.

A kifogások érdemét illetően a Bíróság megállapítja, hogy a Törvényszék, úgy ítélve meg, hogy a Krka vitarendezési és licenciamegállapodások megkötésének időpontjában olyan egybehangzó valószínűsítő körülmények álltak fenn, amelyek alapján a Servier és a Krka azt gondolhatta, hogy a 947. sz. szabadalom érvényes, e valószínűsítő körülményekből azt a következtetést vonta le, hogy e vállalkozások között az Unión belüli nemzeti piacokon ettől kezdve ki volt zárva a verseny, tehát már nem állt fenn potenciális verseny közöttük.

Márpedig ahhoz, hogy a potenciális verseny hiányát illetően ilyen következtetésre jusson, a Törvényszéknek meg kellett volna vizsgálnia, hogy a Bizottság elmulasztotta-e bizonyítani, hogy a Krka megállapodások megkötésének időpontjában a Krka tényleges és konkrét lehetőségekkel rendelkezett arra, hogy az érintett piacra belépjen, és a Servier-vel versenyezzen, figyelembe véve az elegendő előkészítő intézkedéseket és e belépés leküzdhetetlen akadályainak hiányát.

Mindazonáltal a Törvényszék ahelyett, hogy ezzel kapcsolatban lefolytatta volna a szükséges vizsgálatokat, annak állítására szorítkozott, hogy a Servier és a Krka meg volt győződve arról, hogy a 947. sz. szabadalom érvényes, és hogy a Krkának a Servier-re gyakorolt versenynyomás fenntartására irányuló magatartása azzal magyarázható, hogy a Krka erősíteni kívánta pozícióját egy licenciamegállapodással kísért vitarendezési megállapodás érdekében esetlegesen megkezdendő tárgyalásokra tekintettel. A Törvényszék ezáltal tévedett az érintett piacokon megállapított szabadalmi helyzetnek, valamint a felek szándékainak jogi relevanciáját illetően. Ezenkívül elmulasztotta megindokolni azon hallgatóságos megállapítását, miszerint a Servier és a Krka már nem voltak potenciális versenytársak, annak ellenére, hogy a vitatott határozat tartalmazott ennek ellenkezőjének bizonyítására irányuló elemeket.

Ezenfelül a Bíróság hangsúlyozza, hogy a Törvényszék azon összefüggés vizsgálata során, amelyben a Krka vitarendezési és licenciamegállapodásokat megkötötték, nem csupán egy brit bíróságnak a Krka által benyújtott, a 947. sz. szabadalom megsemmisítése iránti vizontkereset tárgyában hozott határozatának világos és pontos szövegét ferdítette el, hanem az ESZH felszólalási osztálya által hozott, e szabadalom érvényességét megerősítő határozat joghatásait illetően a vitatott határozat értelmét és hatályát is.

Így a Bíróság helyt ad a Bizottság arra alapított kifogásainak, hogy a Törvényszék a potenciális verseny fogalmát tévesen értelmezte és alkalmazta.

B. A Krka megállapodások cél általi versenykorlátozásnak minősítése

Másodsorban a Bíróság megállapítja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor megállapította a cél általi versenykorlátozás hiányát.

A megfellebbezett ítéletekben a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy szabadalommal kapcsolatos valós jogvita esetén az e jogvitát egyezség útján rendező olyan megállapodást, amely versenykorlátozó kikötéseket tartalmaz, és amelyhez az e szabadalomra vonatkozó licencmegállapodás kapcsolódik, csak akkor lehet cél általi versenykorlátozásnak minősíteni, ha a Bizottság bizonyítani tudja, hogy e licencmegállapodás nem minősül szokásos piaci feltételek mellett kötött ügyletnek, és így fordított kifizetést leplez.

A Bíróság szerint azonban ezen érvelés elvonatkoztat magától a szóban forgó megállapodások jellegétől, amelyek nem pusztán egy szabadalmi jogvitát fordított kifizetés ellenében egyezség útján rendező megállapodásból, hanem egy, a piacokat két térségre felosztó megállapodásból is állnak, amelyek közül az egyik térség nem is tartozik az EUMSZ 101. cikkbe ütköző jogsértés hatálya alá.

E téves jogalkalmazás következtében a Törvényszék a Servier-nek és a Krkának betudott jogsértő magatartás cél általi versenykorlátozásnak minősítését úgy vizsgálta meg, hogy az e magatartás végrehajtására irányuló megállapodások formáját és jogi jellemzőit elemezte, holott az említett megállapodások gazdasági károsági fokát kellett volna értékelnie, részletesen elemezve a megállapodások jellemzőit, célkitűzéseit, valamint azt a gazdasági és jogi hátteret, amelybe illeszkednek.

Egyébiránt azzal, hogy úgy ítélte meg, hogy mivel a Krka vitarendezési és licencmegállapodások nem tartották fenn a piac egy részét a Krkának, nem állapítható meg piacfelosztás fennállása, a Törvényszék az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének c) pontját is tévesen értelmezte, mivel a piacok felosztására irányuló megállapodások e rendelkezésben előírt tilalma nem korlátozódik a piacok „átjárhatatlan” felosztását bevezető megállapodásokra.

Ezenfelül a Törvényszék egy másik tekintetben is tévesen alkalmazta a jogot azáltal, hogy a cél általi versenykorlátozás hiányára vonatkozó érvelésében a szóban forgó megállapodások potenciális hatásainak állítólag hipotetikus jellegére vonatkozó megfontolásokat vezetett be, holott nem kell megvizsgálni, és még kevésbé kell bizonyítani a cél általi versenykorlátozásnak minősített magatartások versenyre gyakorolt hatásait, és pedig azon kérdés esetleges vizsgálata keretében sem, hogy az érintett magatartás az ilyen minősítéshez szükséges károsági fokot mutat-e.

Ugyanígy a Törvényszék akkor is tévesen alkalmazta a jogot, amikor felrótta a Bizottságnak, hogy nem bizonyította lényegében azt, hogy a Servier vagy a Krka szándéka a közöttük fennálló verseny korlátozása volt, miközben a cél általi versenykorlátozás fennállásának alátámasztásához ezt nem kellett bizonyítani.

Ezen túlmenően a Törvényszék megsértette a bizonyítékok szabad értékelésének elvét, amikor úgy ítélte meg, hogy a jogsértés fennállásának bizonyítása során a töredékes és szórványos bizonyítékok figyelembevételét illetően jogi különbség áll fenn azon helyzetek között, amikor a Bizottság rendelkezésére áll – amint a jelen ügyben is – a versenyellenes megállapodások tartalma, és azon helyzetek között, amikor nem rendelkezik azzal. Továbbá a Törvényszék akkor is tévesen alkalmazta a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy a levelek vagy más dokumentumok részleges kivonataiból a felek szándékainak megállapítása érdekében levont következtetések nem kérdőjelezhetnek meg könnyen egy olyan következtetést, amely magán a szóban forgó megállapodások tartalmán alapul.

Végül a Bíróság emlékeztet arra, hogy annak a lehetősége, hogy egy szabadalmi licencia bizonyos földrajzi piacokon versenytámogató hatásokat válthat ki, egyáltalán nem releváns annak értékelése szempontjából, hogy azt az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett cél általi versenykorlátozásnak kell-e minősíteni. A Törvényszék tehát azért, hogy figyelembe vette a Krka licenciamegállapodásnak a Krka fő piacaira gyakorolt pozitív hatásait, tévesen értelmezte és alkalmazta az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését, annál is inkább, mivel a Krka fő piaci nem tartoznak az EUMSZ 101. cikkbe ütköző jogsértés földrajzi hatálya alá.

A fent említett hibákra tekintettel a Bíróság megállapítja, hogy a Törvényszéknek a Krka megállapodások által előidézett cél általi versenykorlátozás hiányára vonatkozó érvelése teljes egészében jogellenes.

C. A Krka megállapodások hatás általi versenykorlátozásnak minősítése

Harmadsorban a Bíróság a Törvényszék azon megállapítását kifogásolja, miszerint a Bizottság nem bizonyította, hogy a Krka megállapodások a verseny korlátozásában álló hatással jártak, mivel ezen intézménynek nem sikerült bizonyítania, hogy a vitatott megállapodások hiányában a Krka valószínűleg belépett volna a Servier fő piacaira.

E tekintetben a Bíróság emlékeztet arra, hogy a valamely vállalkozások közötti megállapodás által okozott versenyellenes hatások fennállásának értékelésekor össze kell hasonlítani az e megállapodásból eredő versenyhelyzetet azzal, amely a megállapodás hiányában állna fenn. Ez az úgynevezett kontrafaktuális módszer megköveteli annak a konkrét keretnek a figyelembevételét, amelybe e megállapodás illeszkedik. Így az említett megállapodás hiányából kiinduló kontrafaktuális forgatókönyvnek reálisnak és hihetőnek kell lennie.

E pontosítás fényében a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a Törvényszék az EUMSZ 101. cikk alkalmazása során három fő szempontból is figyelmen kívül hagyta a kontrafaktuális módszer jellemzőit.

Először is a Törvényszék megállapította, hogy a Krka vitarendezési megállapodás versenyellenes hatásainak értékelése hipotetikus megközelítésen és e hatások hiányos vizsgálatán alapul, mivel a Bizottság nem foglalta bele a kontrafaktuális forgatókönyvbe az e megállapodást követő események tényleges menetét. Márpedig a Törvényszék ezen érvelése elvonatkoztat attól, hogy a kontrafaktuális forgatókönyv, amely *per definitionem* hipotetikus abban az értelemben, hogy nem valósult meg, nem alapulhat az említett megállapodás megkötését követően bekövetkezett tényeken.

Másodszor, a Törvényszék tévesen állapította meg, hogy azon ítélkezési gyakorlat, miszerint valamely vállalkozások közötti megállapodás a potenciális hatásai miatt hatás általi versenykorlátozásnak minősíthető, már nem alkalmazható akkor, ha e megállapodást végrehajtották, azzal az indokkal, hogy az említett megállapodás versenyre gyakorolt tényleges hatásai megfigyelhetők. Ugyanis akkor – mint a jelen ügyben is –, ha valamely megállapodás nem vezet a piacon már jelen lévő versenytárs vállalkozások számának vagy magatartásának módosulásához, hanem – éppen ellenkezőleg – fenntartja e vállalkozások számát vagy magatartását, az említett piacon az e megállapodás végrehajtása előtt és után megállapított helyzet egyszerű összehasonlítása nem lenne elegendő a versenyellenes hatás hiányának megállapításához, mivel a versenyellenes hatás egy olyan versenyforrásnak az említett megállapodás miatti biztos eltűnésében áll, amely e megállapodás megkötésének időpontjában potenciális marad.

Harmadszor, az ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy a Bizottság, amikor az originálisgyógyszer-gyártó és egy generikusgyógyszer-gyártó közötti szabadalmi jogvitát egyezség útján rendező megállapodás vizsgálata céljából felállítja a kontrafaktuális forgatókönyvet, nem köteles végleges megállapítást tenni arra vonatkozóan, hogy a generikusgyógyszer-gyártónak a szabadalmi jogvitában milyen pernyertességi esélyei voltak, vagy hogy milyen valószínűsége volt egy kevésbé korlátozó egyezség megkötésének. Ebből következik, hogy a Törvényszék tévesen értelmezte és alkalmazta az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését, amikor úgy ítélte meg, hogy a Bizottság nem bizonyította, hogy a vitarendezési megállapodás hiányában a Krka valószínűleg belépett volna az érintett piacokra, és hogy a 947. sz. szabadalom érvényességét vitató peres eljárások folytatása valószínű vagy akár hihető módon e szabadalom gyorsabb vagy teljesebb körű érvénytelenítését tette volna lehetővé.

A Bíróság megállapítja, hogy az így azonosított téves jogalkalmazások jogellenessé teszik a Törvényszéknek a Krka megállapodások hatás általi versenykorlátozásnak való minősítését elvető érvelésének egészét.

Az EUMSZ 102. cikkbe ütköző jogsértésről

Negyedsorban, a Bíróság elveti a Törvényszék azon következtetését, miszerint az érintett termékpiacnak a Bizottság által a Servier erőfölénnyel való visszaélése fennállásának vizsgálata céljából elfogadott meghatározása olyan hibákat tartalmaz, amelyek e vizsgálatot érvénytelenné teszik. E tekintetben a Törvényszék többek között azt kifogásolta, hogy a Bizottság tévesen korlátozta az érintett piacot kizárólag a perindoprilra, kizárva az angiotenzin-konvertáló enzimet gátlók osztályába tartozó többi gyógyszert (a továbbiakban: ACE-gátló gyógyszerek).

E tekintetben a Bíróság emlékeztet arra, hogy az érintett piacnak az EUMSZ 102. cikk értelmében vett esetleges erőfölény értékelését megelőző meghatározása feltételezi először is a termékpiac, majd másodszor annak földrajzi piaca meghatározását.

Ezenkívül az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy az érintett piac fogalma magában foglalja a piac részét képező termékek vagy szolgáltatások közötti elegendő mértékű felcserélhetőséget. Ami közelebbről a gyógyszerek közötti gazdasági helyettesíthetőség vizsgálatát illeti, azt az azonos terápiás javallatra szánt gyógyszerek értékesítéseinek az e gyógyszerek relatív árainak változásai által kiváltott átirányulására tekintettel kell vizsgálni. Az ilyen helyettesíthetőség hiányának megállapítása elkülönülő piac fennállására világít rá, függetlenül ennek okaitól.

Márpedig, mivel a Bizottság a perindopril és a többi ACE-gátló gyógyszer közötti helyettesíthetőség hiányára következtetett a Servier által nem vitatott azon megállapításra tekintettel, hogy a perindopril iránti kereslet az érintett piacokon a többi ACE-gátló gyógyszer árának jelentős csökkenése esetén viszonylag rugalmatlan, a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor azt kifogásolta, hogy a Bizottság az érintett piacot kizárólag a perindoprilra korlátozta.

Mivel a Törvényszék ezt követően úgy tekintette, hogy a Bizottság arra vonatkozó következtetése, hogy a Servier a perindopril hatóanyagára vonatkozó technológia piacán erőfölényes helyzetben van, a releváns piac téves meghatározásán alapul, a Bíróság megállapítja, hogy a Törvényszék ezen értékelései téves előfeltevéseken alapulnak, és ennél fogva szintén jogellenesek.

A Bíróság, miután helyt adott a Bizottság fent említett hibákra vonatkozó jogalapjainak, a megtámadott ítéleteket részben hatályon kívül helyezi.

A Servier és a Krka által benyújtott megsemmisítés iránti keresetekről

A Bíróság ötödsorban úgy véli, hogy a per állása lehetővé teszi a Servier és a Krka által – a vitatott határozatban foglalt, a Krka vitarendezési és licenciamegállapodások cél általi versenykorlátozásnak való minősítésének, valamint a vitarendezési megállapodás és a Krka átruházási és licenciamegállapodás hatás általi versenykorlátozásnak való minősítésének vitatása érdekében – a Törvényszék előtt előterjesztett jogalapok elbírálását.

Ami egyrészt a Krka vitarendezési és licenciamegállapodások cél általi versenykorlátozásnak minősítését illeti, a Bíróság először is azt vizsgálja meg, hogy a Bizottság érvényesen minősíthette-e ezen megállapodásokat a Krka által a Servier-vel szemben támasztott potenciális verseny korlátozásának. E célból megvizsgálja, hogy az említett megállapodások megkötésének időpontjában fennállt-e annak a tényleges és konkrét lehetősége, hogy a Krka belép a perindopril piacára, és versenyez a Servier-vel.

E tekintetben a Bíróság hangsúlyozza, hogy a valamely közkinccsé vált hatóanyag előállítás eljárását oltalmazó szabadalom fennállása önmagában nem tekinthető az e hatóanyagot tartalmazó generikus gyógyszerek piacra lépése leküzdhetetlen akadályának. Ebből következik, hogy egy ilyen szabadalom fennállása nem zárja ki, hogy az érintett originálisgyógyszer-gyártó potenciális versenytársának minősüljön egy olyan generikusgyógyszer-gyártó, amelynek ténylegesen fennáll a határozott szándéka és képessége belépni a piacra, és amely az intézkedései révén készen mutatkozik arra, hogy vitassa e szabadalom érvényességét, és felvállalja annak kockázatát, hogy a piacra történő belépése során az e szabadalom jogosultja által indított szabadalombitorlási keresettel szembesüljön.

Ami a Krka arra vonatkozó határozott szándékát illeti, hogy folytatja a perindopriljának forgalmazása érdekében tett erőfeszítéseit annak ellenére, hogy a Servier és közte fennálló szabadalmi jogvitákban 2006-ban a bíróságok előtt kudarcok érték, a Bíróság rámutat arra, hogy a Bizottság által a vitatott határozatban hivatkozott bizonyítékokból kitűnik, hogy a Krka nem hagyott fel a Servier fő piacaira való belépésre irányuló erőfeszítéseivel.

Egyébiránt az a tény, hogy a Krka a Krka vitarendezési és licenciamegállapodások megkötése céljából tárgyalásokat folytatott a Servier-vel, szintén nem elegendő annak bizonyításához, hogy a Krkának már nem állt határozott szándékában az, hogy a Servier-vel versenyezzen.

A fentiekre tekintettel a Bíróság megállapítja, hogy a Krka vitarendezési és licenciamegállapodások megkötésének időpontjában a Krka a Servier potenciális versenytársa volt.

A Bíróság másodszor azt vizsgálja, hogy a Bizottság tévesen állapította-e meg azt, hogy a Krka vitarendezési és licenciamegállapodások célja az volt, hogy a perindopril piacait felosszák.

E tekintetben a Bíróság hangsúlyozza, hogy az, hogy a valamely szabadalmi jogvitát egyezség útján rendező megállapodásokat, csakúgy mint az ilyen megállapodásokhoz kapcsolódó licenciamegállapodásokat meg lehet kötni olyan célból, amely jogszerű lehet, e megállapodásokat nem vonhatja ki az EUMSZ 101. cikk alkalmazása alól, amennyiben bebizonyosodik, hogy az említett megállapodások a verseny korlátozására irányulnak. A jelen ügyben ezenkívül a Krka vitarendezési és licenciamegállapodások rendelkezéseiből és megkötésük körülményeiből egyértelműen kitűnik, hogy e megállapodások gazdasági szempontból összekapcsolódnak, és nem vizsgálhatók külön-külön.

Márpedig a Krka licenciamegállapodás – amellyel a Servier lemondott annak kifogásolásáról, hogy a Krka a perindopril egy generikus változatát a saját fő piacain forgalmazza – és a vitarendezési megállapodás – amely azt a kötelezettséget írja elő, hogy a Krka a Servier fő piacain tartózkodik a szabadalombitorlástól – együttes hatása gazdasági szempontból egy olyan *quid pro quo*val egyenértékű, amely lehetővé tette a Servier, illetve a Krka számára, hogy a saját fő piacain kedvezőbb pozíciót tartson fenn. Az ilyen megállapodás együttes főszabály szerint e piacok felosztásával jár, következésképpen cél általi versenykorlátozást jelent, amelyet nem tehetnek viszonylagossá és nem is kompenzálhatnak bármilyen piacra gyakorolt esetleges pozitív vagy versenytámogató hatások.

E körülményekre tekintettel a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a vitatott határozatban bemutatott bizonyítékok alátámasztják, hogy a perindopril piacának a Krka vitarendezési és licenciamegállapodások révén a Servier és a Krka közötti felosztására irányuló magatartás fennállt, és elegendőek ahhoz, hogy indokolják e magatartás cél általi versenykorlátozásnak minősítését.

Ami másrészt a vitarendezési megállapodás és a Krka átruházási és licenciamegállapodás hatása általani versenykorlátozásnak minősítését illeti, a Bíróság emlékeztet arra, hogy a Bizottságnak az e megállapodásokból eredő versenyhelyzetet egy reális és hihető kontrafaktuális forgatókönyvből eredő versenyhelyzettel kellett összehasonlítania. Márpedig, mivel a jelen ügyben a szóban forgó versenykorlátozás a Krka által a Servier-vel szemben gyakorolt potenciális verseny forrásának kiiktatásán alapult, a kontrafaktuális forgatókönyv elemzése lényegében e potenciális verseny fennállásának elemzését jelentette.

E pontosítások fényében a Bíróság megállapítja, hogy a Bizottság megalapozottan tekinthette úgy, hogy a Krka jelentette az egyik legközvetlenebb fenyegetést a Servier-re, mivel tényleges és konkrét lehetőségekkel rendelkezett arra, hogy Franciaországban, Hollandiában és az Egyesült Királyságban piacra lépjen. A Krka megállapodások hiányában a Krka saját perindoprilja révén történő belépésének e lehetőségét nem iktatták volna ki. Következésképpen a Bizottság bizonyította, hogy e potenciális versenyforrásnak az említett megállapodások végrehajtásával történő kiiktatása érezhetően versenykorlátozó hatással járt. E hatás, amely nem hipotetikus, és nem is potenciális, hanem valós, alkalmas arra, hogy indokolja a vitatott határozatban elfogadott hatása általani versenykorlátozásnak minősítését.

Miután ily módon határozott egyes, a Servier és a Krka által a Törvényszék elé terjesztett jogalapokról, a Bíróság megállapítja, hogy a per állása mindazonáltal nem engedi meg, hogy az ügyet teljes egészében elbírálja. Ennélfogva a Bíróság visszautalja az ügyet a Törvényszék elé, hogy ez utóbbi határozzon a Krka átruházási és licenciamegállapodás cél általi versenykorlátozásnak minősítésének kérdéséről, valamint a Bizottság kontra Servier és társai ügyben (C-176/19 P) az EUMSZ 102. cikk megsértésére vonatkozó fennmaradó jogalapokról és a bírság összegének vitatására irányuló másodlagos jogalapokról.